

Sygn. akt III AUa 115/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 listopada 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Białecka (spr.)
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko SSO del. Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 24 listopada 2016 r. w Szczecinie

sprawy E. M.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w S.

o ustanie ubezpieczenia społecznego rolników, nadpłatę składek na ubezpieczenie społeczne rolników i przywrócenie terminu

na skutek apelacji ubezpieczonej

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 2 grudnia 2015 r. sygn. akt VII U 2982/14

oddala apelację.

SSO del. Gabriela Horodnicka- SSA Barbara Białecka SSA Jolanta Hawryszko

Stelmaszczuk

Sygn. akt III AUa 115/16

UZASADNIENIE

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z dnia 29 sierpnia 2014 roku, stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników E. M. w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego od 1 kwietnia 2005 r. oraz ubezpieczenia emerytalno-rentowego od 1 kwietnia 2005 r., wobec niespełnienia warunków art. 5a ust. 5 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2013 r., poz. 1403 ze zm.), tj. niedostarczenia do 14 lutego 2005 r. zaświadczenia z urzędu skarbowego potwierdzającego wysokość należnego podatku z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej za 2004 rok. E. M. od 1 grudnia 2002

r. nadal prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą, lecz o tym fakcie nie powiadomiła organu rentowego, ani nie przedstawiła w ustawowym terminie do 14 lutego 2005 r. zaświadczenia właściwego urzędu skarbowego o wysokości należnego podatku za 2004 r. Dopiero w dniu 25 czerwca 2014 r. E. M. dostarczyła wymagane dokumenty.

Prezes KRUS decyzją z 3 września 2014 r. stwierdził na koncie E. M. nadpłatę z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników w kwocie 11.039,20 zł, która powstała w wyniku wyłączenia jej z ubezpieczenia społecznego rolników.

W odwołaniach od obu decyzji E. M. zarzuciła:

1. dokonanie ustaleń sprzecznych z materiałem dowodowym poprzez przyjęcie, że nie dokonała zgłoszenia podjęcia działalności gospodarczej z dniem 1 grudnia 2002 r. oraz że nie dopełniła obowiązku dostarczenia zaświadczenia z właściwego urzędu skarbowego o wysokości należnego podatku z 2004 r. w terminie do 14 lutego 2005 r., podczas gdy dokumentacja taka była zgłaszana organowi rentowemu przy ubieganiu się o świadczenia rodzinne, pielęgnacyjne oraz zaświadczeń o niezaleganiu z zapłatą składek na ubezpieczenie społeczne rolników,

2. naruszenie prawa materialnego, w tym:

- art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników poprzez jego zastosowanie w sprawie, podczas gdy ubezpieczona nie została pouczona o obowiązku informowania organu rentowego o zdarzeniach mających wpływ na podleganie rolniczemu ubezpieczeniu i o zmianach tych okoliczności – zarówno z chwilą objęcia jej rolniczym ubezpieczeniem społecznym, jak i z chwilą wejścia w życie przepisów ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników,

- art. 37 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników poprzez brak pouczenia ubezpieczonej o obowiązku informowania KRUS o okolicznościach mających wpływ na podleganie rolniczemu ubezpieczeniu i o zmianach tych okoliczności, mimo że pouczenia takie są obowiązkowe z chwilą objęcia rolniczym ubezpieczeniem społecznym oraz po zaistnieniu stosownych zmian w prawie,

- art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników poprzez błędną wykładnię tego przepisu i przyjęcie, że niepowiadomienie o podjęciu działalności gospodarczej od 1 grudnia 2002 r. oraz niedopełnienie obowiązku dostarczenia zaświadczenia z właściwego urzędu skarbowego o wysokości należnego podatku za 2004 r. w terminie do 14 lutego 2005 r. stanowi bezwzględną przesłankę do wyłączenia z rolniczego ubezpieczenia, w sytuacji gdy niepowiadomienie nie wynikało z winy ubezpieczonej, a jedynie z braku stosownych pouczeń organu.

Wobec decyzji z dnia 3 września 2014 r. ubezpieczona podniosła zarzut wydania jej przedwcześnie, tj. zanim decyzja w sprawie ustania ubezpieczenia społecznego rolników stała się wykonalna.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację, jak w uzasadnieniach zaskarżonych decyzji.

Prezes KRUS decyzją z 30 lipca 2015 r. odmówił E. M. przywrócenia terminu do złożenia zaświadczenia właściwego urzędu skarbowego o nieprzekroczeniu kwoty należnego podatku dochodowego od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej za 2004 r., wskazując że z treści złożonego przez ww. w dniu 17 lipca 2015 r. wniosku o przywrócenie terminu nie wynika, aby niedostarczenie przedmiotowego dokumentu nastąpiło wskutek zdarzeń losowych niezależnych od zobowiązanej.

W odwołaniu od tej decyzji ubezpieczona zarzuciła naruszenie prawa materialnego, tj. art. 58 § 2 k.p.a. , art. 37 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i podtrzymał dotychczas wyrażone w decyzji stanowisko.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych,
po połączeniu spraw do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia, wyrokiem z dnia
2 grudnia 2015 roku oddalił odwołania.

Sąd I Instancji ustalił, że w okresie od 20 marca 2001 r. do 30 czerwca 2013 r. E. M. dzierżawiła od Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa nieruchomość rolną położoną na terenie gminy K. w obrębie L.-S. o ogólnej powierzchni 3,3185 ha, na którą składają się grunty orne klasy IVb i rowy.

W dniu 28 marca 2013 r. E. M. wraz z mężem P. M. nabyli na własność od Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa ww. nieruchomość rolną.

W dniu 27 marca 2001 r. E. M. dokonała zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego rolników. Ze złożonego przez nią oświadczenia wynikało, że nie pozostaje ona w zatrudnieniu, nie pobiera zasiłku dla bezrobotnych, nie prowadzi też działalności gospodarczej.

Decyzją Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 5 kwietnia 2001 r. stwierdzono podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników przez E. M. i obowiązek opłacania za ww. składek na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie oraz ubezpieczenie emerytalno-rentowe, poczynając od 1 kwietnia 2001 r. Na odwrocie tej decyzji w pkt 1. zawarta była informacja, że rolnik zobowiązany jest, nie czekając na wezwanie, w ciągu 14 dni, zgłaszać Kasie osoby zatrudnione w jego gospodarstwie, podlegające z tego tytułu ubezpieczeniu oraz informować Kasę o okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu i o zmianach tych okoliczności. Decyzję tę E. M. odebrała osobiście w dniu 9 kwietnia 2001 r. W okresie od 1 lipca 1993 r. do 4 września 2001 r. E. M. prowadziła pozarolniczą działalność gospodarczą – Transport i Usługi (...) z siedzibą w G. przy ul. (...). Z tego tytułu podlegała obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu w ZUS w okresie od 1 lipca 1994 r. do 31 sierpnia 2001 r. Fakt prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej oraz podlegania z tego tytułu przez E. M. obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu w ZUS został ujawniony przez KRUS w dniu 22 maja 2002 r. Wpis do ewidencji działalności gospodarczej został wykreślony w dniu 21 października 2002 r. W związku z ujawnieniem prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w okresie podlegania przez E. M. ubezpieczeniu społecznemu rolników, decyzją Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 22 maja 2002 r. E. M. została wyłączona z tego ubezpieczenia z dniem 1 marca 2001 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z 13 listopada 2002 r. stwierdził podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników przez E. M. z mocy ustawy i obowiązek opłacania za ww. składek na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie oraz ubezpieczenie emerytalno-rentowe, poczynając od 4 września 2001 r. Na odwrocie tej decyzji w pkt 1. zawarta była informacja, że rolnik zobowiązany jest, nie czekając na wezwanie, w ciągu 14 dni, zgłaszać Kasie osoby zatrudnione w jego gospodarstwie, podlegające z tego tytułu ubezpieczeniu oraz informować Kasę o okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu i o zmianach tych okoliczności. Natomiast w pkt 2 zawarta była informacja, że rolnik lub domownik rolnika, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy, nieprzerwanie co najmniej 1 rok, podejmuje pozarolniczą działalność gospodarczą nie będąc pracownikiem i nie pozostając w stosunku służbowym, nadal podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników, a nadto że osoby te z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej, ubezpieczeniu społecznemu rolników podlegają tylko wówczas, gdy złożą w tej sprawie stosowne oświadczenie w ZUS lub KRUS. Decyzję tę E. M. odebrała osobiście w dniu 15 listopada 2002 r. Z dniem 1 grudnia 2002 r. E. M. zgłosiła podjęcie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie sprzedaży detalicznej w niewyspecjalizowanym sklepie z przewagą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych. Działalność gospodarczą ubezpieczona prowadziła w formie sklepiku szkolnego w Gimnazjum Nr (...) w G.. Sklepik ten rozpoczął funkcjonowanie z dniem 1 stycznia 2003 r. Z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej E. M. wykazywała przychód w latach 1995-2001 oraz 2003-2013. Z tytułu tej działalności gospodarczej ubezpieczona nie była objęta powszechnym obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym w ZUS po 31 sierpnia 2001 r. W 2006 r. E. M., w związku z powstaniem zadłużenia składowego, wystąpiła do KRUS z wnioskiem

o zawarcie układu ratalnego. Na potrzeby tego postępowania sporządzony został w dniu 13 lipca 2006 r. protokół z przeprowadzonej wizytacji w gospodarstwie płatnika składek, w którym ubezpieczona wskazała, że nie uzyskuje dochodów z innych źródeł. W dniu 17 stycznia 2012 r., dokonując ponownego zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego rolników, w związku z przedłużeniem umowy dzierżawy gruntów rolnych, E. M. wskazała w dokumencie zgłoszenia, że prowadzi wyłącznie gospodarstwo rolne. Również w oświadczeniu z tej samej daty, ubezpieczona wprost wskazała, że nie prowadzi pozarolniczej działalności gospodarczej. Oba dokumenty zostały opatrzone własnoręcznym podpisem E. M..

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z 30 stycznia 2012 r. stwierdził podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników przez E. M. z mocy ustawy i obowiązek opłacania za ww. składek na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie oraz ubezpieczenie emerytalno-rentowe, poczynając od 2 marca 2011 r.

Do decyzji tej załączono pouczenie, w którym w pkt 1 zawarto informację, że rolnik zobowiązany jest, nie czekając na wezwanie, w ciągu 14 dni, zgłaszać Kasie osoby stale pracujące w jego gospodarstwie, podlegające z tego tytułu ubezpieczeniu oraz informować Kasę o okolicznościach, mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu i o zmianach tych okoliczności (np. podjęcie pracy lub pozarolniczej działalności gospodarczej rodzącej obowiązek podlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu), a także o zmianie obszaru użytków rolnych gospodarstwa rolnego. W pkt 2 pouczenia wskazano, że rolnik lub domownik, który podlega ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej 3 lat, rozpocznie prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozpocznie współpracę przy prowadzeniu tej działalności, podlega nadal temu ubezpieczeniu, jeśli nie jest pracownikiem i nie pozostaje w stosunku służbowym oraz nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty albo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Rolnik lub domownik, o którym mowa powyżej, podlega nadal ubezpieczeniu społecznemu rolników, jeżeli w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozpoczęcia współpracy przy prowadzeniu tej działalności, a także wznowienia wykonywania okresowo zawieszonyj działalności gospodarczej lub zmiany rodzaju lub przedmiotu wykonywanej działalności wg (...) złoży Kasie oświadczenie o kontynuowaniu tego ubezpieczenia. Decyzję tę E. M. odebrała osobiście w dniu 3 lutego 2012 r.

Fakt prowadzenia przez E. M. od 1 grudnia 2002 r. pozarolniczej działalności gospodarczej został ujawniony przez KRUS w maju 2014 r. W toku wszczętego przez organ rentowy postępowania wyjaśniającego E. M. w dniu 24 czerwca 2014 r. złożyła oświadczenie, w którym wskazała, że prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą, a dochód z tej działalności nie przekracza 20.000 zł, a nadto złożyła odpisy zaświadczeń o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej. W aktach organu rentowego brak jest zaświadczeń właściwego miejscowo organu podatkowego o kwocie należnego podatku dochodowego od przychodów z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, poczynając od 2004 r. Po raz pierwszy zaświadczenie właściwego miejscowo organu podatkowego o kwocie należnego podatku dochodowego od przychodów z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej za 2004 rok E. M. złożyła w KRUS wraz z wnioskiem z 17 lipca 2015 r. o przywrócenie terminu. Zaświadczenia takie E. M. z Urzędu Skarbowego w G. uzyskiwała wcześniej. Na koncie prowadzonym dla E. M. w KRUS wg stanu na dzień 3 września 2014 r. istnieje nadpłata z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników w łącznej kwocie 11.039,20 zł.

W oparciu o tak poczynione ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy uznał, że odwołania ubezpieczonyj nie zasługiwały na uwzględnienie. Wskazując na treść art. 5a ust. 1, ust. 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2013 r., poz. 1403 ze zm.) wyjaśnił, że ubezpieczona nie wykazała, aby zgłosiła do KRUS fakt ponownego rozpoczęcia prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej wraz z oświadczeniem o kontynuowaniu ubezpieczenia społecznego rolników, ani aby złożyła zaświadczenie albo oświadczenie, że nie została przekroczona kwota podatku dochodowego, do czego była obowiązana do dnia 31 maja każdego roku podatkowego (art. 5a ust. 4 u.s.r.). Sąd Okręgowy wyjaśnił, że zgodnie z 5a ust. 6 cyt. ustawy niezachowanie terminu złożenia oświadczenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, jest równoznaczne z ustaniem ubezpieczenia od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy prowadzeniu tej działalności. Terminy określone w ust. 1 pkt 1 i ust. 4 mogą zostać przywrócone na wniosek

zainteresowanego rolnika lub domownika, jeżeli ten rolnik lub domownik udowodni, że niezachowanie terminu nastąpiło wskutek zdarzeń losowych (art. 5a ust. 7 u.s.r.). Nadto w myśl art. 37 ust. 1 u.s.r. rolnik jest obowiązany, nie czekając na wezwanie, w ciągu 14 dni zgłaszać Kasie osoby podlegające ubezpieczeniu w jego gospodarstwie oraz informować Kasę

o okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu i o zmianach tych okoliczności. Wbrew twierdzeniom, ubezpieczona nie poinformowała organu rentowego, że z dniem 1 grudnia 2002 r. podejmuje działalność gospodarczą. W aktach tego organu brak jest jakichkolwiek danych czy dokumentów mogących potwierdzić twierdzenia ubezpieczonej. Poza własnymi twierdzeniami i zeznaniami świadka P. M. (męża, a więc osoby bezpośrednio zainteresowanej

w przedmiocie rozstrzygnięcia) nie naprowadziła innych dowodów, w sytuacji, gdy okoliczności prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej ubezpieczona

nie ujawniła również do protokołu wizytacji w gospodarstwie rolnym, przeprowadzanej w dniu 13 lipca 2006 r. w związku z ubieganiem się o zawarcie układu ratalnego, ani podczas wypełniania karty zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego rolników w dniu 17 stycznia 2012 r. W lipcu 2006 r. E. M., mimo że działalność gospodarczą prowadziła nieprzerwanie od trzech lat, w protokole wizytacji wskazała, że nie osiąga dochodów z innych źródeł niż gospodarstwo rolne (k. 117 akt KRUS). Natomiast w karcie ponownego zgłoszenia do ubezpieczenia w związku z przedłużeniem umowy dzierżawy gruntów rolnych, E. M. wyraźnie wskazała, że jedynym rodzajem prowadzonej przez nią działalności jest działalność rolnicza (k. 192 akt KRUS). Z kolei w oświadczeniu składanym w dniu 17 stycznia 2012 r. E. M. wprost podała, że nie prowadzi pozarolniczej działalności gospodarczej (k. 196 akt KRUS). Wszystkie te dokumenty zostały opatrzone własnoręcznym podpisem, co ma takie znaczenie, że E. M. złożyła oświadczenia w nich zawarte. Co istotne oświadczenie jak w dokumencie na k. 196 powódka złożyła, pomimo pouczenia o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń (art. 233 § 1 k.k.).

Sąd Okręgowy podniósł, że ubezpieczona na rozprawie w dniu 18 listopada 2015 r. przyznała (k. 143), że w karcie ponownego zgłoszenia do ubezpieczenia oraz w oświadczeniu z 17 stycznia 2012 r. podała nieprawdę, argumentując jednocześnie, iż było to wynikiem złej interpretacji zawartych w tych dokumentach zapisów. W ocenie sądu twierdzenia te stanowią jedynie przyjętą przez E. M. linię obrony, zmierzającą do uzyskania korzystnego dla niej rozstrzygnięcia w sprawie. Analiza treści spornych dokumentów prowadzi bowiem do jednoznacznego wniosku, że treści w nich zawarte są sformułowane w sposób przystępny i zrozumiały dla przeciętnego odbiorcy, stąd nie może być mowy o jakiegokolwiek złej interpretacji. W ocenie Sądu powódka sporządzając te dokumenty zataiła fakt uzyskiwania dochodów z działalności gospodarczej, świadomie podając że jedyną jej aktywnością zawodową jest działalność rolnicza. W ocenie Sądu I instancji, za gołosłowne należało więc uznać twierdzenia E. M., jakoby wzmiankowane dokumenty wypełnił za nią pracownik Placówki Terenowej KRUS, a ona jedynie opatrzyła je własnoręcznymi podpisami. Nawet gdyby przyjąć hipotetycznie, że sytuacja taka miała w istocie miejsce, to od osoby dorosłej, dysponującej odpowiednim doświadczeniem życiowym i prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą, wymaga się większej staranności i dbałości o własne interesy. Nawet jeżeli osoba trzecia wypełniła ww. dokumentację, nie zwalniało to E. M. z obowiązku przeczytania tych dokumentów i ewentualnego skorygowania błędnych lub nieprawdziwych informacji w nich zawartych. Aktualnie powódka ponosi więc konsekwencję własnych zaniechań w tym zakresie.

Nadto w świetle zgromadzonego materiału dowodowego nie budziło wątpliwości Sądu Okręgowego, że ubezpieczona nie wykazała, że przed 2014 r. składała w organie rentowym zaświadczenia o wysokości podatku od prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej. Faktem jest, że dokumentację taką E. M. z właściwych organów skarbowych pozyskała, o czym świadczą kopie zaświadczeń złożone przez nią na rozprawie w dniu 15 lipca 2015 r. (niebieski skoroszyt). Powyższe nie dowodzi jednak – wbrew oczekiwaniom ubezpieczonej, że dokumentacja ta została złożona do akt organu rentowego. Przede wszystkim na kopiach przedłożonych dokumentów brak pieczęci KRUS-u, a dokumentów tych brak w aktach organu rentowego. Sąd nie przychylił się także do stanowiska skarżącej, że brak wiedzy co do konieczności złożenia stosownych dokumentów może być poczytany za okoliczność wyłączającą winę w dopełnieniu obowiązków określonych odnośnymi przepisami ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Przy dołożeniu należytej staranności E. M. miała możliwość uczynienia zadość odnośnym przepisom i uzyskania

informacji o przysługujących w związku z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej uprawnieniach i ciążących obowiązkach. Już przy decyzji z 5 kwietnia 2001 r. w przedmiocie stwierdzenia podlegania E. M. ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy (k. 16 akt KRUS) było pouczenie o obowiązku informowania KRUS o wszelkich okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu oraz o zmianie tych okoliczności. Analogiczne pouczenia zawierały decyzje z 13 listopada 2002 r. (k. 72 akt KRUS) oraz z 31 stycznia 2012 r. (k. 199-200 akt KRUS). Powyższe decyzje zostały wysłane do powódki przesyłką poleconą, a E. M. odebrała osobiście, więc miała możliwość zapoznania się z treścią pouczeń. Zaniechanie złożenia przewidzianych prawem dokumentów obciąża jedynie ubezpieczoną i nie może ona aktualnie przenosić odpowiedzialności za własne zaniedbania ani na osoby trzecie, ani tym bardziej na organy administracji państwowej, które nie poinformowały jej o obowiązkach wynikających z ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. W ocenie Sądu Okręgowego, nie ulegało wątpliwości, że KRUS nie miał takiego obowiązku, skoro fakt prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej od 1 grudnia 2002 r., został ujawniony dopiero w maju 2014 r. W ocenie Sądu Okręgowego organ rentowy zadośćuczynił ciężącemu na nim obowiązkowi informacyjnemu, albowiem treść decyzji z 5 kwietnia 2001 r. zawierała stosowne pouczenia o ogólnym obowiązku informacyjnym wobec KRUS (art. 37 u.s.r.). Pouczenie było na tyle zrozumiałe, że ubezpieczona – będąca osobą dorosłą

i dysponującą odpowiednim doświadczeniem życiowym - przy dołożeniu minimum staranności z łatwością mogła odnieść je do swojej sytuacji, a w razie wątpliwości zasięgnąć szczegółowych informacji w KRUS. Osoba podejmująca się prowadzenia działalności gospodarczej powinna być świadoma tego, że obowiązana jest uwzględnić w programie działania obowiązujący system podatkowy oraz ubezpieczeniowy i przyswoić sobie system ubezpieczenia społecznego, jak również specyfikę rozwiązań poszczególnych ustaw. E. M. tym bardziej powinna dotrzymywać szczególnej staranności przy wypełnianiu obowiązków związanych z podleganiem ubezpieczeniom społecznym, że możliwość podlegania przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą rolniczym ubezpieczeniom społecznym traktowana jest jako swoistego rodzaju dobrodziejstwo umożliwiające odprowadzanie niższych składek na ubezpieczenie społeczne, aniżeli wynikające z ogólnych zasad ubezpieczenia społecznego dla osób prowadzących działalność gospodarczą. Poza tym, adresatem normy zawartej w przepisie art. 5a ustawy z 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, jest osoba znajdującą się w ubezpieczeniu społecznym rolników, która rozpoczęła działalność gospodarczą i chce pozostać w ubezpieczeniu rolniczym, a nie organ rentowy.

Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia pozostaje zarówno to, że w spornym okresie powódka prowadziła gospodarstwo rolne, a działalność gospodarcza nie przynosiła dużych dochodów, jak i to, że osiągnany z tego tytułu dochód nie przekraczał kwoty granicznej określonej w art. 5a ust. 1 pkt 5. W ocenie Sądu orzekającego w pierwszej instancji literalna wykładnia przepisu art. 5a ust. 5 i 7 u.s.r. (w brzmieniu obowiązującym od 2 maja 2004 roku) jest jasna i nie budzi wątpliwości. Ustawodawca jednoznacznie wskazał, że rolnik, który nie złoży po rozliczeniu roku podatkowego zaświadczenia właściwego organu podatkowego o wysokości należnego podatku za miniony rok w ustawowym terminie, przestaje podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników ex lege. Ubezpieczona nie udowodniła, aby niezłożenie zaświadczenia, o którym mowa w art. 5a ust. 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nastąpiło z przyczyn losowych, wobec czego nie można było przywrócić jej terminu. Sąd Okręgowy podniósł dalej, że przepis art. 5a ust. 7 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, stanowiąc samodzielną podstawę przywracania terminów określonych w tym przepisie, wyłącza możliwość i potrzebę powoływania art. 58 k.p.a. i art. 168 k.p.c. i nakazuje udowodnienie zaistnienia zdarzeń losowych, czyli szczególnych okoliczności, które są obiektywne i niemożliwe do przewidzenia, a więc spowodowane zarówno działaniem sił przyrody, jak i działaniem innego człowieka, zdarzenie nieprzewidywalne, niemożliwe do uniknięcia i niezależne

od woli osoby wywodzącej z niego skutki prawne (wyrok Sądu Najwyższego z 10 czerwca 2010 roku, sygn. akt I UK 49/10, OSNP 2011, Nr 23-24, poz. 304).

O zdarzeniu losowym można mówić jedynie w kontekście zdarzenia przyszłego

i niepewnego, powstałego bez udziału osoby zainteresowanej. Sąd Okręgowy dalej wyjaśnił, że ustanawiając w art. 5a ust. 7 ustawy z 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników przesłanki przywrócenia terminu ustawodawca nie nawiązał do regulacji uzależniających przywrócenie terminu od braku winy, lecz odwołał się wyłącznie do przesłanki obiektywnej, tj. zdarzenia losowego, czyli okoliczności nadzwyczajnej i nieprzewidzianej, której nie można było przewidywać. Powołane przez ubezpieczoną okoliczności związane z rzekomym złożeniem wymaganych

dokumentów w organie rentowych przy okazji ubiegania się o świadczenia rodzinne i pielęgnacyjne oraz zaświadczenia o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników, nie mają w ocenie Sądu charakteru zdarzeń losowych. Sąd Okręgowy podniósł, że skoro E. M. nie dopełniła obowiązków wynikających z art. 5a u.s.r., a jednocześnie nie zaszły przesłanki przywrócenia terminu do wykonania tych obowiązków, to organ rentowy prawidłowo wyłączył ją z ubezpieczenia społecznego rolników z dniem 1 kwietnia 2005 roku, tj. z końcem kwartału, w którym istniał obowiązek przedłożenia zaświadczenia o wysokości należnego podatku za poprzedni rok podatkowy 2004, jako osobę prowadzącą działalność gospodarczą, która winna podlegać ubezpieczeniu społecznemu z tego tytułu w powszechnym systemie ubezpieczenia społecznego. W konsekwencji na koncie E. M. prowadzonym w KRUS powstała nadpłata z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników, która stosownie do treści art. 41b ust. 12 i 14 cyt. ustawy podlega zwrotowi.

Z rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego nie zgodziła się ubezpieczona. Zaskarżyła wyrok w całości, zarzucając:

1. naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2015 r., poz. 704) poprzez przyjęcie, że ubezpieczona nie mogła złożyć oświadczenia o pozostawaniu w ubezpieczeniu społecznym rolników i zaświadczenia/oświadczenia o nieprzekroczeniu kwoty należnego podatku dochodowego przez działania konkludentne i przy okazji ubiegania się o przyznanie prawa do zasiłku lub ulgi w postaci rozłożenia zaległości z tytułu składek na raty, a także oddalenie wniosku o przywrócenie terminu do wykonania wymienionych czynności w okolicznościach, które dawały ubezpieczonej podstawę przypuszczać, iż dopełniła obowiązków wynikających z ustawy,

2. naruszenie przepisów postępowania w stopniu mającym wpływ na treść wyroku, tj. art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak odniesienia się w uzasadnieniu wydanego orzeczenia do twierdzeń na rozprawie, że składała niezbędne dokumenty ubiegając się o przyznanie prawa do zasiłków lub ulgi w postaci rozłożenia zaległości na raty, brak odniesienia się do kwoty nadpłaty z tytułu składek na rolnicze ubezpieczenie społeczne (kwota nadpłaty nie została wykazana),

3. błąd w ustaleniach faktycznych poprzez przyjęcie, że organ rentowy nie wiedział o prowadzonej przez ubezpieczoną pozarolniczej działalności gospodarczej, mimo iż zgodnie z art. 37 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2015 r., poz. 704) miał bezpłatny dostęp do informacji o podmiotach gospodarczych i dane te winien był weryfikować chociażby przed wydaniem zaświadczeń o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku w całości i ustalenie, że ubezpieczona podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego, macierzyńskiego, emerytalno - rentowego, poczynając od 04.09.2001 r., na koncie prowadzonym dla powódki E. M. w KRUS nie ma nadpłaty z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników, przywrócenie terminu do złożenia zaświadczenia o nieprzekroczeniu kwoty należnego podatku dochodowego i oświadczenia o kontynuowaniu rolniczego ubezpieczenia społecznego,

2. Ewentualnie, o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, przy uwzględnieniu kosztów dotychczasowego postępowania.

Organ rentowy nie ustosunkował się do apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym zarzutów apelacyjnych, doprowadziła do wniosku, że wyrok Sądu Okręgowego jest prawidłowy.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji oceniając zgromadzony materiał dowodowy i rozstrzygając w sprawie nie naruszył przepisu art. 233 § 1 k.p.c., gdyż ustalił niezbędne okoliczności, dokonał wyczerpującej oceny całości zgromadzonego materiału dowodowego, w granicach zasad logiki formalnej i doświadczenia życiowego. Wymienił w pisemnych motywach wyroku jaki stan faktyczny stał się podstawą rozstrzygnięcia, podał na jakich dowodach oparł się przy jego ustalaniu, dokonując przy tym prawidłowych ustaleń faktycznych. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia Sądu Okręgowego, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytaczania. Sąd Apelacyjny podzielił również stan prawny wskazany jako podstawa rozstrzygnięcia jak również wyrażoną ocenę prawną.

Słusznie zauważył Sąd I instancji, że ubezpieczenie społeczne rolników jest swoistym przywilejem dla osób prowadzących zarazem pozarolniczą działalność gospodarczą i trzeba spełniać określone warunki, aby móc skorzystać z tego przywileju. Ubezpieczony obowiązany jest do minimum staranności m.in. każdorazowo zawiadamiać organ rentowy o wszelkich okolicznościach mających wpływ na rolniczy stosunek ubezpieczeniowy. W szczególności więc nie może zatajać informacji rodzących skutek w postaci ustania ubezpieczenia społecznego rolników i zarazem powstania obowiązkowego ubezpieczenia społecznego z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej.

W sprawie nie ulegało wątpliwości, że ubezpieczona również powinna była wykazać minimum staranności w tym zakresie tym bardziej w sytuacji, gdy już raz została wyłączona z ubezpieczenia społecznego rolników z powodu prowadzenia pozarolniczej działalności. Przy ponownym więc jej rozpoczęciu, obowiązana była zgłosić ten fakt, zwłaszcza, że przy doręczanych jej decyzjach była też pouczana w niezbędnym zakresie. W związku z ponownym objęciem jej ubezpieczeniami społecznymi rolników nie zawiadomiła jednak KRUS o fakcie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej i nie złożyła oświadczenia, że chce być nadal objęta ubezpieczeniami społecznymi rolników, a nadto nie przedkładała organowi rentowemu stosownych dokumentów wykazujących wysokość osiągniętych przychodów z tytułu tej działalności gospodarczej. Przy tego rodzaju wyraźnie określonych obowiązkach, tj. złożenia oświadczeń oraz przedłożenia stosownych dokumentów nie ma mowy o czynnościach konkludentnych, abstrahując od tego, że ubezpieczona nie dopełniała tych obowiązków, wręcz zatajając przez kolejne lata fakt prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Ubezpieczona składała rolniczemu organowi rentowemu fałszywe oświadczenia, tj. w karcie zgłoszenia do ubezpieczenia w związku z przedłużeniem umowy dzierżawy gruntów rolnych, co miało miejsce w dniu 17 stycznia 2012r., E. M. w rubryce I. 7 wyraźnie bowiem podała, że jedynym rodzajem prowadzonej przez nią działalności jest działalność rolnicza i wykreśliła pole w którym należało wpisać twierdzącą odpowiedź, iż prowadzi „dodatkowo pozarolniczą działalność gospodarczą”. Nadto, w rubryce I. 12 b karty zgłoszenia pominęła wpisanie informacji, od kiedy prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą (k. 192 akt KRUS). Również w oświadczeniu z 17 stycznia 2012 r. oświadczyła, że nie prowadzi pozarolniczej działalności gospodarczej (k. 196 akt KRUS). Tego rodzaju oświadczenia, w okolicznościach sprawy, prowadzą do jednoznacznego wniosku, że ubezpieczona nie miała zamiaru informować KRUS o fakcie podjęcia wcześniej pozarolniczej działalności gospodarczej. Należy wskazać, że nie mogło też sanować tego stanu rzeczy, złożone dopiero 24.06.2014r. oświadczenie ubezpieczonej, że prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą (k. 245 KRUS). Wbrew głośnym twierdzeniom ubezpieczonej, w aktach KRUS za badany okres od 01.04.2005r. do 24.06.2014r. nie było żadnego oświadczenia w tym przedmiocie. Ubezpieczona nie przedkładała również w tym okresie zaświadczeń z urzędu skarbowego o przychodach. Nadto, okoliczności przywołane przez ubezpieczoną nie były żadnymi szczególnymi, które mogłyby stanowić podstawę do przywrócenia jej terminów na dopełnienie czynności, jakim umyślnie uchybiała począwszy od 2005r.

Nadto, ani w treści odwołania, ani w toku całego postępowania sądowego, nie podważała prawidłowości wyliczenia nadpłaty należności w związku z wyłączeniem z ubezpieczeń społecznych rolników, a jedynie domagała się uznania, że brak jest nadpłaty, gdyż nadal jest objęta ubezpieczeniami społecznymi rolników. W tym układzie procesowym za bezpodstawny należy uznać zarzut, że Sąd Okręgowy nie odniósł się do tej okoliczności, że nie została wykazana kwota nadpłaty z tytułu składek na rolnicze ubezpieczenie społeczne, w szczególności, gdy skarżący

nie przedłożył wyliczenia mogącego wskazywać na błąd rachunkowy, czy pominięcie którejkolwiek z wpłat ubezpieczonej. Sąd Apelacyjny podnosi, że w postępowaniu apelacyjnym nie wystarczy tylko sformułować zarzut procesowy, na okoliczność której skarżąca dotychczas nie kwestionowała, ani w odwołaniu inicjującym kontrolę zaskarżanej decyzji, ani w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, mimo posiadania takiej możliwości. Zarzut apelacyjny, który odnosi się do kwestii wysokości nadpłaty składek, musi być na tyle uzasadniony, aby poprzez własne wyliczenie skarżący wskazał ewentualny błąd organu rentowego przy ustalaniu tej nadpłaty, a to zaś nie miało miejsca w niniejszej sprawie na którymkolwiek etapie jej rozpoznawania.

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację.

SSO del. Gabriela Horodnicka- SSA Barbara Białecka SSA Jolanta Hawryszko

Stelmaszczuk